

Aan:
Vaste Kamercommissie Infrastructuur en Waterstaat
cie.iw@tweedekamer.nl
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Datum	16 januari 2025	Eigenaar	OR ProRail
Uw kenmerk	73T4PJSXM6Z7- 2037536438-5231	E-mailadres	OR@ProRail.nl
Ons kenmerk/ID		Telefoonnummer	
Onderwerp	Position paper Ondernemingsraad ProRail tbv rondetafelgesprek inzake wetsvoorstel sturing en verantwoording ProRail	Afdeling	OR
Bijlage(n)	n.v.t		

Geachte leden van de Tweede Kamer,

Hierbij ontvangt u de position paper van de ondernemingsraad van ProRail.

Position paper ondernemingsraad ProRail

Deze position paper betreft de inbreng van de ondernemingsraad (OR) van ProRail voor het rondetafelgesprek in de Tweede Kamer met de vaste commissie voor IenW op 23 januari 2025 over de wet sturing en verantwoording ProRail B.V. (Omvorming van ProRail tot een zelfstandig bestuursorgaan (zbo)). De OR van ProRail maakt graag van de gelegenheid gebruik om zijn positie voor de omvorming van ProRail naar een zbo toe te lichten.

De rechtsvorm van ProRail, een discussie die al sinds de ontvlechting van NS wordt gevoerd, dit jaar is dat dus al 20 jaar! In 2016 publiceert het toenmalige kabinet een definitief besluit om van ProRail een publiekrechtelijke zbo te maken. Hiervoor bleek onvoldoende steun in Den Haag maar ook bij ProRail, de medewerkers en de gehele sector. De staatssecretaris kiest nu voor een compromis: een privaatrechtelijke zbo. Het is de OR van ProRail, tot op de dag van vandaag, onbekend welk probleem met een omvorming (ongeachte de gekozen rechtsvorm) wordt opgelost.

Nu, acht jaar en een aantal kabinetten later zitten we nog steeds in de discussie over de rechtsvorm van ProRail. De discussie heeft ons afgeleid en de energie die hierin gestoken is had beter ingezet kunnen worden op een beleidsrijke verlenging van de beheerconcessie. Daar kunnen ook nog aanvullende prikkels ingebouwd worden die ons nog verder uitdagen om onze prestaties en efficiëntie te verbeteren.

Dat is nu niet gebeurd, dat betreuren wij als OR. De OR roept u op om een einde te maken aan de discussie over de rechtsvorm van ProRail.

Belang van behouden van huidige rechtsvorm

De OR van ProRail is tegen deze omvorming. We hebben onze bezwaren al meerdere malen geuit, en willen deze opnieuw benadrukken. De nut en noodzaak voor omvorming naar een zbo is onduidelijk. De voordelen ten opzichte van de huidige rechtsvorm blijven na al die jaren onduidelijk. Terwijl het proces kostbaar, tijdrovend en complex is, ongeacht de gekozen vorm

(publiek- of privaatrechtelijk). De staatssecretaris heeft naar onze mening in de huidige situatie voldoende middelen om ProRail B.V. op een goede manier aan te sturen en effectief toezicht te houden.

Een argument voor de omvorming naar een zbo is dat afspraken met het ministerie makkelijker te maken zijn. Dit kan echter ook in de statuten en spoorwegwet worden geregeld. Het huidige voorstel brengt daarnaast veel onzekerheden en onduidelijkheden over verantwoordelijkheden met zich mee. Een privaatrechtelijke zbo gecombineerd met een bv vervangt de bestaande sturingsmechanismen door nieuwe, nog niet beproefde instrumenten. Er is nog geen ervaring opgedaan met het voorgestelde model en er is nog geen goed zicht op de fiscale consequenties van het wetsvoorstel. Zo is er nog geen uitsluitel of ProRail btw-ondernemer kan blijven. Bovendien wijkt het af van Europese richtlijnen die een grotere scheiding tussen overheid en infrastructuurbeheerder aanbevelen.

Daarnaast verschilt het van eerdere beleidskaders met betrekking tot verzelfstandiging en verhoudt het zich niet goed tot artikel 4 van de Kaderwet, dat bepaalt dat alleen rechtspersonen krachtens publiekrecht met openbaar gezag mogen worden bekleed.

Een ander argument vóór de omvorming is het krijgen van 'meer grip' op ProRail. De instrumenten die de minister krijgt na een eventuele omvorming zijn hetzelfde als bij de huidige rechtsvorm. Als publiekrechtelijke concessiehouder en overheidsvennootschap heeft de minister aanzienlijke invloed op ProRail middels zowel privaatrechtelijke als publiekrechtelijke bevoegdheden. Deze mix van bevoegdheden stelt de minister in staat om effectief toezicht te houden en tegelijkertijd de operationele efficiëntie van ProRail te waarborgen.

Behouden van stabiliteit en effectiviteit bij ProRail

Het is belangrijk om te benadrukken dat de huidige rechtsvorm, ProRail B.V., al heeft bewezen effectief te zijn in het bieden van de benodigde controle en flexibiliteit. Van belang is dat we onze operationele autonomie behouden. Sinds de oprichting van ProRail in 2003 is er hard gewerkt aan het werkend krijgen van de B.V.-structuur. Daarnaast leidt de omvorming tot een zbo af van de kerntaak die ProRail moet vervullen. Dit is onwenselijk, juist in een tijd waarin we als medewerkers van ProRail voor verschillende uitdagingen staan om Nederland bereikbaar te houden en duurzame mobiliteit te bevorderen.

Handhaaf huidige structuur en pak uitdagingen aan

Het is van groot belang dat de medewerkers van ProRail de ruimte houden om hun werk te kunnen en blijven doen zonder onnodige veranderingen in de rechtsvorm die onze effectiviteit kan ondermijnen of ons afleidt van ons dagelijks werk. De medewerkers van ProRail zetten zich dag en nacht in om reizigers en goederen veilig en op tijd op hun bestemming te laten komen. Dat doen zij niet alleen maar samen met de sector: vervoerders, verladers en omgeving. Een goede samenwerking binnen de sector is essentieel om een veerkrachtig en toekomstbestendig systeem te waarborgen. Voorkomen moet worden dat ProRail door de omvorming naar zbo op meer afstand komt tot de vervoerders, verladers en omgeving.

De tekorten aan materialen en personeel bemoeilijken de uitvoering van werkzaamheden aan het spoor. Uitdagingen zoals stijgende prijzen en aangescherpte wet- en regelgeving zorgen voor extra druk. Het vinden van de juiste balans tussen het rijden van treinen en onderhoud aan het spoor om zo de hinder voor zowel reizigers als verladers te beperken is cruciaal. Daarbij staan onze budgetten onder druk, wat ons dwingt om zeer zorgvuldig met belastinggeld om te gaan. De medewerkers van ProRail zijn zich er sterk van bewust dat zij werken met publieke middelen en zetten deze op verantwoorde wijze in.

Conclusie en vooruitblik

Stop het jarenlange debat over de rechtsvorm van ProRail.

De OR van ProRail pleit voor het behoud van de huidige rechtsvorm, omdat deze voldoende controle en flexibiliteit biedt. De argumenten voor de omvorming naar een zbo kunnen ook binnen deze structuur worden gerealiseerd.

Start nu met voorbereidingen voor een nieuwe beleidsrijke beheerconcessie.

Een nieuwe beleidsrijke beheerconcessie kan zorgen voor een efficiënter, duurzamer en toekomstbestendig spoorstelsel. Dit verbetert de efficiëntie, effectiviteit en transparantie binnen ProRail en bevordert langetermijnplanning en innovatie.

Vooruitkijkend is samenwerking met marktpartijen en stakeholders essentieel om de uitdagingen van materiaal- en personeelstekorten en stijgende prijzen aan te pakken. Het is belangrijk dat ProRail-medewerkers de ruimte behouden om hun werk effectief te blijven doen en zo te werken aan een veiliger en betrouwbaarder spoorwegnetwerk.

Met vriendelijke groet namens de ondernemingsraad van ProRail,

Chantal Jenster

Voorzitter OR